

PARA VALTTI

Vuonna 2024 Valtti-ohjelmaan osallistuneiden perheiden seurantakysely

Koonnut: Heidi Leppä

Valtti-ohjelma

Suomen Paralympiakomitean koordinoiman Valtti-ohjelman avulla pyritään löytämään erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille liikuntaharrastus. Ohjelmassa Valtti etsii lapselle tai nuorelle neljä harrastekokeilumahdollisuutta, jotka toteutetaan pääasiassa syksyllä. Valtti-ohjelmaan voivat hakea mukaan 6–23-vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret, jotka eivät vielä ole löytäneet sopivaa liikuntaharrastusta.

Perheiden liikuntaneuvonnan Valttiplus-hanke

Perheiden liikuntaneuvonnan Valttiplus (2024–2027) on kolmivuotinen Suomen Paralympiakomitean, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Likesin ja Kolmen kampuksen urheiluopiston ryhmähanke, jonka yhteisenä kehittämisympäristönä toimii Paralympiakomitean valtakunnallinen Valtti-ohjelma. Hanke on osin Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) rahoittama.

VALTTI⁺

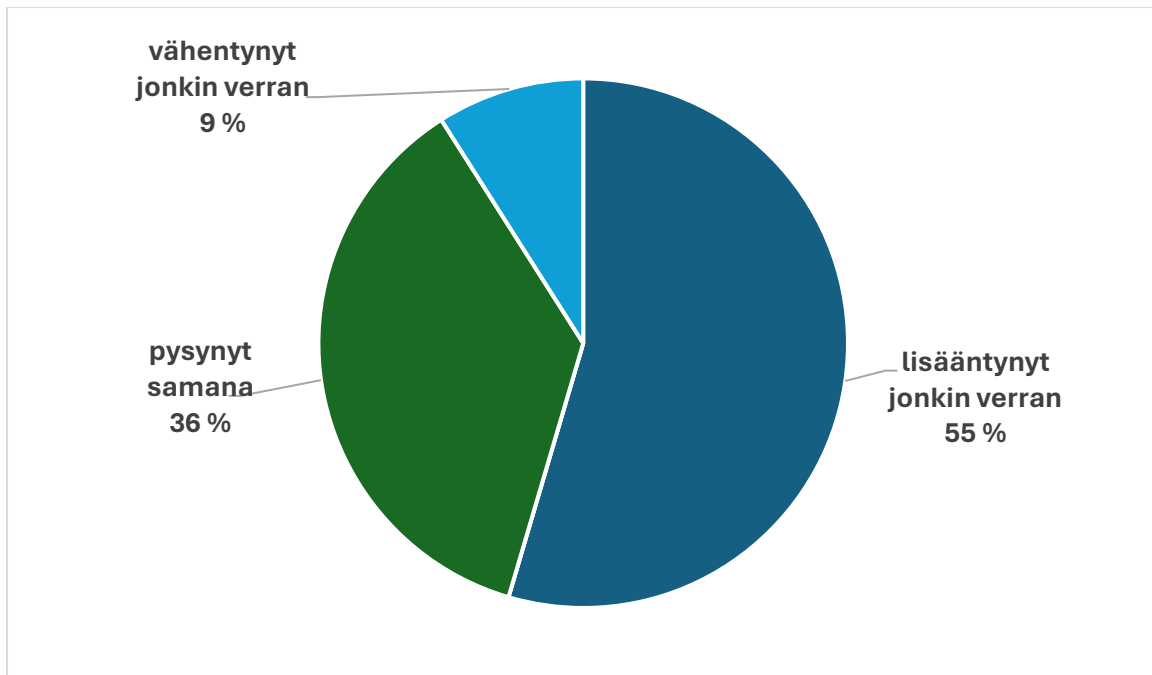
1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Tässä raportissa kuvataan seurantatuloksia niiden perheiden osalta, jotka osallistuivat Valtti-ohjelmaan vuonna 2024 ja vastasivat seurantakyselyyn noin vuosi ohjelmaan osallistumisen jälkeen 6.3.2026 mennessä. Vuonna 2024 Valtti-ohjelmaan osallistui yhteensä 149 lasta ja nuorta. Heistä 33 eli 22 % vastasi seurantakyselyyn. Kyselyyn vastanneet lapset ja nuoret olivat iältään keskimäärin 12-vuotiaita (7–20 v.) ja suurin osa vastaajista (61 %) ilmoitti olevansa poikia.

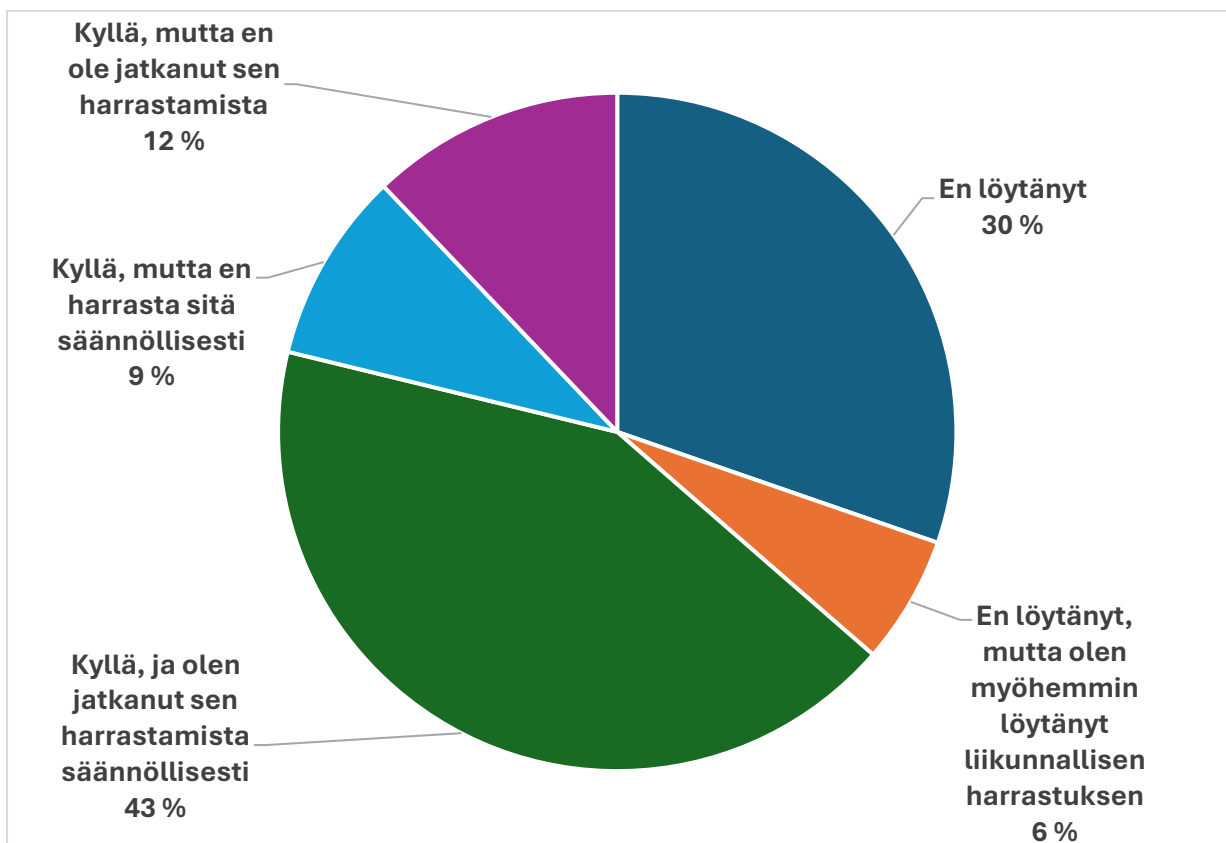
2 Liikkumisen määrä ja liikunnan harrastaminen

Seurantakyselyn avulla haluttiin selvittää, onko vuonna 2024 Valtti-ohjelmaan osallistuneiden lasten ja nuorten liikkumisen määrä muuttunut ohjelmaan osallistumisen jälkeen. Lisäksi haluttiin tietää, onko Valtti-ohjelman aikana löydettyjä liikuntaharrastuksia jatkettu myös Valtti-ohjelman jälkeen. Useimmiten vastaajat raportoivat, että heidän liikkumisensa määrä oli lisääntynyt hieman tai pysynyt samana verrattuna hetkeen, jolloin he hakivat mukaan Valtti-ohjelmaan (Kuvio 1).

Kuvio 1. Liikkumisen määrän muutos (n = 33)

Suurin osa vastaajista oli löytänyt Valtti-ohjelman avulla harrastuksen ja jatkanut sen harrastamista säännöllisesti (43 %) (Kuvio 2). Osa harrastuksen löytäneistä harrasti edelleen, mutta ei säännöllisesti (9 %), ja muutama ei ollut enää jatkanut löytämäänsä harrastusta (12 %). Kolmannes vastaajista ei ollut löytänyt harrastusta Valtti-ohjelman aikana.

Kuvio 2. Harrastuksen löytyminen Valtti-ohjelman aikana (n = 33)

Melkein kaikki vastaajista harrastivat jotain lajia kyselyyn vastaamishetkellä. Yleisimpiä lajeja olivat uinti, erilaiset liikuntakerhot, kuntosali, frisbeegolf ja keilaus (Taulukko 1). Useimmiten vastaajat ilmoittivat harrastavansa harvemmin kuin kerran viikossa.

Taulukko 1. Valtti-ohjelman aikana löydetty harrastukset ja harrastamisen useus.

Harrastus	Harvemmin kuin kerran viikossa	1-2 kertaa viikossa
Uinti	27 %	15 %
Liikuntakerho	18 %	9 %
Kuntosali	21 %	6 %
Frisbeegolf	27 %	3 %
Keilaus	27 %	3 %
Padel	21 %	0 %
Kiipeily	18 %	3 %
Jousiammunta, ammunta	18 %	0 %
Ratsastus	18 %	0 %
Voimistelu	15 %	9 %
Parkour	15 %	6 %
Jalkapallo	15 %	3 %
Koripallo	15 %	3 %
Sulkapallo	15 %	3 %
Judo	15 %	3 %
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	15 %	3 %
Sirkus	15 %	3 %
Salibandy	15 %	0 %
Paini	15 %	0 %
Cheerleading	15 %	0 %
Tanssi	12 %	3 %
Tennis	12 %	3 %
Yleisurheilu	12 %	0 %

3 Liikunnan harrastamattomuuteen vaikuttavat tekijät

Seurantakyselyssä tiedusteltiin vastaajilta, mitkä tekijät mahdollisesti vaikuttivat siihen, etteivät he harrasta liikuntaa (Taulukko 2). Yleisimmäksi syyksi nousi edellisvuosien tapaan kulkemishaasteet harrastuspaikalle sekä avustajan tai harrastuskaverin puute.

Taulukko 2. Harrastuksen löytymistä estäneet tekijät (n = 33).

	Kyllä
En pysty kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle.	24 %
Minulla ei ole avustajaa, joka voisi jatkaa harrastusta kanssani.	18 %
Minulla ei ole kaveria, jonka kanssa käydä liikkumassa.	15 %
Liikuntaharrastus on liian kaukana kodistani.	12 %
Minulla ei ole kuljetuspalvelua harrastuspaikalle.	6 %
Harrastusta ei voinut jatkaa ilman soveltuvaa ryhmää.	6 %
Minulla ei ole liikuntaan soveltuvia apuvälineitä	3 %
Koen, että en pärjää tai pysty.	3 %
Kokeilemissani lajeissa ei ollut hyvää ohjaajaa.	3 %
Minulla ei ole aikaa liikuntaan.	3 %
En pidä liikunnasta	0 %
Terveydelliset syyt	0 %
Haluamaani liikuntapaikkaan ei ole esteetöntä pääsyä.	0 %

4 Perheiden kokemukset Valtti-ohjelmasta

Perheiden vastauksissa korostui, että Valtti-ohjelma on hieno mahdollisuus ja tuki uuden liikuntaharrastuksen etsimisessä. Valtti-ohjelman aikana lapset ja nuoret olivat päässeet kokeilemaan erilaisia liikuntaharrastuksia ohjatusti ilman omia vanhempia, mikä koettiin tärkeäksi. Osa perheistä korosti, että ilman Valtti-ohjelmaa he eivät olisi osanneet etsiä lapselleen sopivia liikuntaharrastuksia.

Oli mahtava huomata mitä kaikkia lajeja olikaan tarjolla liikuntaesteisille. Itse ei osannut kaikkea etsiä.

Osallistuja on vaikeasti liikuntavammainen ja halusi löytää kavereita uudesta harrastuksesta. Valtti opiskelijat olivat aivan ihania ja tekivät kaikkensa uusien lajien eteen mutta ryhmä toimintaa ei seudulta löytynyt. Lapsi harrasti jo ennestään pyörätuolitanssia. Ohjelma on siitä huolimatta hyvä mahdollisuus löytää uusi harrastus ja sitä kautta kavereita

Poika sai kokeilla uusia lajeja, joiden kokeileminen ei olisi onnistunut ilman Valtti ohjelmaa. Vaikka kaikki ei jäänyt vakio harrastamiseen, tämä kertoi pojan kiinnostuksen kohteista lisää.

Meillä meni valtti ohjelman jälkeen puoli vuotta ja sitten tyttö kysyi voisiko nyt alkaa keilaamaan kun valtti kokeilussa silloin kävi kokeilemassa.

Ja siitä lähtien on harrastanut.

Tämä valtti ohjelman oli hyvä apu lajin etsimiseen.

Tämä oli aivan korvaamaton apu etsiä sitä omaa lajia ja löytää se, mistä tykkää. Lapsen kynnys lähteä kokeilemaan yhdessä Valtin kanssa itselleen uutta asiaa oli paljon matalampi kun lähteä ottaen vanhempi mukaan/kokeillen siellä paikan päällä yksin. Eli Valtti oli omalle lapselle todellakin paikallaan ja viikottainen harrastaminen jatkuu sekä rinnalle on tullut satunnaisia yksittäisiä kertoja erilaisia liikunta juttuja (kiipeily, keilaus jne). Kiitos!

Oli oikein hyvä ja, sen ansiosta tuli uusi harrastus. Ilman Valttia ei varmaan olisi tullut mentyä.

Oli meille toimiva konsepti. Ohjelman vuoksi lapsi lähti kokeilemaan lajeja ja löysi oman rakkaan harrastuksen. Lapsi tarvitsi perheen ulkopuolisen aikuisen alkusysäykseen ja perhe löytääkseen sopivia vaihtoehtoja.

Valtti-ohjelma oli todellinen unelma! Omasta harrastuksesta oli haaveiltu vuosia, mutta perhetilanteen takia, sellaisen etsiminen ja harrastekokeilujen järjestäminen osoittautui työlääksi. Valtin avulla löytyi kiva harrastus ja omaan tasoon sopiva ryhmä!

Valtti-ohjelma oli todella kiva ja hyödyllinen kokeilu. Sai tutustua uusien lajeihin ohjaajan kanssa. Se lisäsi itsenäistymistä ja rohkaisti.

Perheet kiittelivät myös Valtteja. Osa Valteista oli jäänyt perheille tärkeäksi ihmissuhteeksi myös Valtti-ohjelman jälkeen.

Tosi kiva juttu. Ohjaaja, joka tuli lapselle, oli ihan huippu!

Oli kiva. Valtti-ohjaajat oli kivoja. Kokeilukerrat oli mukavia.

Huoltajan vastaus: Valtti-ohjelma oli erittäin positiivinen kokemus jo itsessään. Harrastuskin löytyi.

Sain sen kautta harrastuksen lisäksi omasta Valtistani ystävän ja sijaismaishoitajan.

Valtti oli todella hieno juttu! Siitä jäi meille pysyvä ja tärkeä ihmissuhde

Hienosti toteutettu ja kivat ohjaajat.

Kehitysehdotuksiakin löytyi perheiden vastauksista. Yhdeltä perheeltä tuli hyvä vinkki, että Valtti-ohjelmaa voisi markkinoida enemmän esimerkiksi vammaisjärjestöjen kautta. Osalle perheistä Valtti-ohjelmaan osallistuminen oli ollut pettymys Valttien toiminnan osalta.

Tätä Valttia pitäsi tuoda esille enemmän eri tahojen kautta, vammaisjärjestöt yms.

Lapsi on osallistunut kahtena eri vuotena Valtti - ohjelmaan, ja kumpanakin vuonna ohjelma ei ole toteutunut käytännön tasolla. Syyt tekijöissä (opiskelijoissa ainakin, organisaatiotasolla en tiedä..), koska aiottuja kertoja/tapaamisia ei esim. viime Valtti-ohjelmassa tullut yhtään. Ensimmäisellä Valtti-kerralla oli kyse kaiketi enemmän opiskelijoiden kyvyttömyydestä kohdata erityistarpeista lasta mutta tämä jälkimmäinen Valtti-ohjelmakerta oli kyllä vain siitä että opiskelijoilla ei hommat (yhteistyö keskenään?) sujunut.

Erittäin huono ohjelma oli meidän kohdalla. Valtti ei tehnyt oikeastaan mitään sen eteen että olisi etsinyt lapsillemme harrastus kokeiluja . Perui sen mitä ehdotti. Lapsi pääsi muistaakseni käymään vain kerran kokeilemassa luistelua ja silloinkin piti olla oma avustaja mukana. Luvattiin paljon mutta mitään ei saatu. Laitoin palautetta jo kesken ohjelman mutta saimme vain vastauksen että valtti tekee parhaansa. Meille valtti sanoi heti ekalla tapaamisella että hänellä on todella tiukka aikataulu ja paljon omia menoja.

Olimme todella todella pettyneitä. Mielestäni pitäisi valtin edes vähän sitoutua ohjelmaan ja yrittää etsiä kokeilu paikkoja. Valtti oli erittäin vähän ylipäätään meihin yhteydessä. Ihmettelen miten tällainen oli ylipäätään mahdollista. Ihmettelin jo silloin että eikö näiltä valteilta vaadita mitään?

Pettymys meidän perheelle koska sovittu ohjaaja ei koskaan hoitanut tehtävänsä.

**SUOMEN
PARALYMPIAKOMITEA**

